

V.2 Parciální derivace

Definice. Funkcí n proměnných rozumíme zobrazení $f : M \rightarrow \mathbf{R}$, kde $M \subset \mathbf{R}^n$.

Definice. Necht f je funkce n proměnných, $j \in \{1, \dots, n\}$, $\mathbf{a} \in \mathbf{R}^n$. Pak číslo

$$\begin{aligned}\frac{\partial f}{\partial x_j}(\mathbf{a}) &= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{f(\mathbf{a} + te^j) - f(\mathbf{a})}{t} \\ &= \lim_{t \rightarrow 0} \frac{f(a_1, \dots, a_{j-1}, a_j + t, a_{j+1}, \dots, a_n) - f(a_1, \dots, a_n)}{t}\end{aligned}$$

nazýváme **parciální derivací (prvního řádu) funkce f podle j -té proměnné v bodě $\mathbf{a}$.**

Poznámky. (1) Symbol x_j v zápise $\frac{\partial f}{\partial x_j}$ označuje j -tou proměnnou; proto místo něj používáme označení j -té proměnné podle kontextu – takže píšeme například $\frac{\partial f}{\partial y_j}$, $\frac{\partial f}{\partial x}$, $\frac{\partial f}{\partial y}$, někdy též $\partial_j f$.

(2) Označíme-li $\varphi(x) = f(a_1, \dots, a_{j-1}, x, a_{j+1}, \dots, a_n)$, pak φ je funkce jedné proměnné a platí

$$\frac{\partial f}{\partial x_j}(\mathbf{a}) = \varphi'(a_j),$$

je-li alespoň jeden z uvedených výrazů definován.

Definice. Necht $M \subset \mathbf{R}^n$, $\mathbf{x} \in M$ a f je funkce definovaná alespoň na M (tj. $M \subset D_f$). Řekneme, že f má v bodě $\mathbf{x}$

- **maximum na M** , jestliže platí $\forall \mathbf{y} \in M : f(\mathbf{y}) \leq f(\mathbf{x})$,
- **lokální maximum vzhledem k M** , jestliže existuje $\delta > 0$ takové, že $\forall \mathbf{y} \in B(\mathbf{x}, \delta) \cap M : f(\mathbf{y}) \leq f(\mathbf{x})$,

Analogicky se definuje **minimum na M** a **lokální minimum vzhledem k M** .

Definice. Řekneme, že funkce f má v bodě $\mathbf{x} \in \mathbf{R}^n$ **lokální maximum**, má-li v $\mathbf{x}$ lokální maximum vzhledem k nějakému okolí bodu $\mathbf{x}$. Podobně pro lokální minimum.

Věta 6 (nutná podmínka pro lokální extrém). Necht $M \subset \mathbf{R}^n$, $\mathbf{a} \in \text{Int } M$, $j \in \{1, \dots, n\}$ a funkce $f : M \rightarrow \mathbf{R}$ má v bodě $\mathbf{a}$ lokální extrém (vzhledem k M). Pak $\frac{\partial f}{\partial x_j}(\mathbf{a})$ neexistuje nebo je nulová.